

Pòrtic

Tomàs Alcoverro

Tot està per dir

A cura de Plàcid Garcia-Planas

Tomàs Alcoverro

Tot està per dir

A cura de Plàcid Garcia-Planas

Pòrtic

Primera edició: gener del 2021

© Tomàs Alcovero i Plàcid Garcia-Planas, 2021

Drets exclusius d'aquesta edició:

Raval Edicions, SLU, Pòrtic

Av. Diagonal, 662-664

08034 Barcelona

www.portic.cat

ISBN: 978-84-9809-483-1

Dipòsit legal: B. 7.277-2020

Fotocomposició: Aura

El paper utilitzat per a la impressió d'aquest llibre té la qualificació de paper ecològic i procedeix de boscos gestionats de manera sostenible.

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra requereix l'autorització escrita de l'editor; la llei preveu sancions per als infractors.

Si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment de l'obra, podeu sol·licitar permís al Centro Español de Derechos Reprográficos, a través del portal www.conlicencia.com

o bé trucant als telèfons 91 702 19 70 / 93 272 04 47.

Tots els drets reservats.

ÍNDEX

Pòrtic, per <i>Plàcid Garcia-Planas</i>	11
1. Kalàixnikov i sensualitat	15
2. Sortir de l'ou	25
3. La por	49
4. Reis d'Orient	69
5. De Beirut a Beirut	91
6. Retorns	123
7. Benzina i sang	135
8. Una màscara, un braç i una matrícula	147
9. Escriure a mà	161
10. Sinaí	173
11. L'explosió	189

1

KALÀIXNIKOV I SENSUALITAT

Què hi fots, amb aquest kalàixnikov a les mans?

No fotem. Soc pacifista. La fotografia me la va enviar no fa gaire el noi que me'l va posar a les mans. El que em va fer la fotografia. Quasi mig segle després.

La magdalena de Proust, allò que desperta les sensacions adormides, era un kalàixnikov?

Una magdalena i un kalàixnikov poden provocar el mateix efecte. La veritat és que, en veure la fotografia, em vaig emocionar. Jo devia tenir trenta-dos o trenta-tres anys, i la guerra del Líban tot just començava sense que ningú ho sabés.

Sé de què parles: no s'ho creia ningú. Ningú no s'imaginava que tota una generació viuria enganxada al kalàixnikov.

La guerra comença i tothom pensa que serà una cosa que durarà pocs dies, una setmana. La gent creia que la guerra es comptava per rounds, com els combats de

boxa. A ningú li va passar pel cap que allò duraria quinze anys.

El kalàixnikov serveix per matar. És una arma.

Era l'arma dels pobres. El kalàixnikov volia dir palestins, volia dir musulmans, volia dir prosoviètics, volia dir prosirians, volia dir prorevolucionaris... Fins que també els cristians de Beirut se'l van fer seu, i al final el kalàixnikov ja ho volia dir tot. La vida i la mort i tot el que hi ha al mig.

Havies tingut abans una arma a les mans?

A la milícia universitària, a prop de Reus, havíem fet classes i pràctiques de tir. No m'agradava gens, i molts tiràvem de pressa per passar a un altre exercici. Aquells fusells no em van provocar cap emoció. Aquest kalàixnikov és diferent. Aquest kalàixnikov és moltes coses.

Per començar, és el noi que te'l va posar a les mans.

Es deia Hassan, era libanès i sunnita, devia tenir uns vint anys. Vivia aquí, al Beirut Oest. Un noi que jo estimava i tot plegat, i va aparèixer un dia a casa amb un kalàixnikov. Una mica per jugar, me'l va posar a les mans i em va fer aquesta fotografia.

El noi, per a qui disparava?

Ell deia que era guardaespalles de Yasser Arafat, el líder de l'Organització per a l'Alliberament de Palestina. A Beirut tot era possible, i encara ho és, saps?

Parla'm del Hassan.

Em sembla que el vaig conèixer a la platja. Tenia una relació molt agradable amb ell ja abans que comencés la guerra. Fa molts anys que viu a Catalunya, on es va casar. És un home que ha quedat molt, molt, molt marcat per aquesta adolescència guerrillera que va marcar tanta gent a Beirut.

Era libanès i propalestí. Explica'ns-ho.

Ell pertany a la comunitat dels musulmans sunnites. No el recordo religiós. Com a sunnita i com a musulmà, se sentia incòmode amb els maronites, els cristians del Líban, a qui veia com uns venuts a Occident que han oblidat la seva identitat. En aquell Líban totes les comunitats tenien les seves pròpies milícies: els drusos, els cristians, els xiïtes... I els sunnites, no.

I els sunnites van instrumentalitzar el moviment propalestí per anar contra els cristians. Molt beirutí, no?

Exacte. O també al revés: els palestins s'aprofitaven del poder i els quartos dels sunnites. La fotografia del kalàixnikov és just d'aquest moment inicial, i el kalàixnikov continuaria apareixent en tots els moments de la guerra. Com el resum metàl·lic de tot plegat.

Aquest fusell d'assalt és el teu primer contacte amb la violència a l'Orient Mitjà?

Amb les mans sí, el primer contacte. El que passa és que jo no vaig disparar... ha, ha, ha... Era també, si vols, per treure pit. En aquella època no es feien tantes fotografies

ni s'exhibien tant com ara. És una fotografia estranya i que explica moltes coses.

Explica com una societat es pot ficar al llit amb la guerra. Ells pensaven que Beirut podria ser el Mònaco de l'Orient Mitjà, i no va ser Mònaco. Es van acostumar a viure amb la violència i la incertesa. I amb la intensitat. Davant d'un món tan amenaçador, la manera en què els libanesos aprofitaven els bons moments de la vida escandalitzava la gent de fora. Aquí, entre matances, es feien festes que podien costar centenars i milers de dòlars. Cotxassos, cirurgia estàtica, gent presumida... esclar, parlo de la gent més afortunada. Això escandalitza tant els occidentals! Els libanesos tenen una naturalesa que els ha fet impermeables a tanta injustícia i a tant fracàs.

**«Aprofita la vida,
que t'envolten
els kalàixnikovs!»**

*No volen que la guerra, infinita,
els espatlli la seva vida finita.*

Sí, i això m'ha atret, m'atreu i em dona vida. Aprofita la vida, que t'envolten els kalàixnikovs!

Però els dona plaer.

Està tot lligat. Som aquí, entre la violència i la sensualitat. L'actitud que he viscut al Líban és: ja que la violència ens cau irremeiablement al damunt, fem que la sensualitat, que ens ve de dins, ens guanyi i ens faci viure tan bé com puguem i fins allà on puguem. I això trobo que està molt bé.

Tan lligat està tot?

No hi ha una separació. El Hassan, per exemple, feia això. Tenia uns horaris per disparar amb el kalàixnikov com un treballador a sou i després anàvem a la platja o em venia a veure. Sense que això vulgui dir que aquesta gent no tingués els seus ideals i anhels de justícia. La sensualitat no treu poder ni temps a la violència. Més aviat al revés: la sensualitat es fa encara més poderosa quan viu amb la violència. La violència és una espècie d'estímul per arribar a l'altra banda.

L'altra banda és l'amor?

Et diré un pensament que acostumava a dir quan la guerra s'eternitzava: «La guerra del Líban s'acabarà quan combatents musulmans i combatents cristians facin l'amor entre ells». Ha, ha, ha... T'ho prometo. No podem ser ximpls i cometre l'error de veure aquesta gent com si fossin ninots.

**«La sensualitat
no treu poder
ni temps a la
violència»**

Tothom té una ànima, un cos i uns anhels.

És el que pot sentir avui un milicià xiïta de Beirut: «Jo no soc cap imbècil, no em passaré la vida seguint instruccions. Vull fer la meua vida, el que passa és queestic en un barri xiïta i les meves possibilitats són molt petites. Però dins d'aquest món intento sortir-me'n, no creguis que soc només un instrument de la gran política iraniana de domini de l'Orient Mitjà per anar contra els Estats Units»...

Durant dècades has descrit la violència que exercien o sentien els altres. Com has gestionat els teus sentiments violents?

Ara m'has dit una cosa que m'ha impressionat molt. Jo no tinc sentiments violents. No els noto. Potser els tinc, però no els noto.

Amb aquell kalàixnikov vas tenir la guerra a les mans per primer cop. I dins l'ànima, quan la vas tenir per primer cop?

No gaire després, una nit de juliol de 1976. Mentre dormia a casa.

El son i la guerra, junts, són molt estranys.

Dormia profundament i dues explosions tremendes em van despertar. Em vaig arrossegar per terra fins al vestíbul. Lluny dels balcons. Van començar a sentir-se trets de fusell tan a prop que creia que disparaven des del portal de l'edifici. Arrossegant-me, vaig tornar al dormitori i em vaig ficar sota el llit. Però el tiroteig es va intensificar cap a la part del darrere de l'edifici, on hi havia el dormitori, i em vaig arrossegar altra vegada fins al vestíbul. De cop, crits del porter i soroll de l'ascensor que pujava. Se'm va fer etern. S'aturaria al meu replà?

La guerra va venir cap a tu en ascensor.

Jo aguantava la respiració mentre l'ascensor anava pujant. Pis a pis. Saps quan una cosa se't fa infinita?

On es va aturar?

A l'àtic. Just a sobre del meu dormitori van instal·lar metralladores i van començar a disparar. Un soroll espantós.

Allà vas descobrir la por?

Sí. En el soroll d'un ascensor pujant.

«Vaig descobrir la por en el soroll d'un ascensor pujant»

Què recordes de l'endemà?

Un amic que vivia a la vora. Quatre bales havien entrat al saló de casa seva i havien foradat les cortines. Venia a acomiadar-se. Fugia en cotxe cap a Síria.

Com t'acomiaades en un moment així?

Em va estrènyer la mà tot dient: «A Beirut hem comès moltes imprudències».

Quedaven quinze anys d'imprudències!

Quedava tot.